

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

Матеріали

**XI Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 100-річному ювілею ДДАЕУ
(м. Дніпро, 3 березня 2022 р.)**

**Дніпро
2022**

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 УРБОЛАНДШАФТИ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ІСНУВАННЯ
РОСЛИН

Кірін Р. С. Класифікація суб'єктів правовідносин озеленення	6
Клименко А. В. Стан вікових сосен звичайних в житловому масиві „Соцмісто” Києва	9
Климчук С. К., Климчук А. Т. Видовое разнообразие цветочно-декоративных растений в озеленении города Нур-Султан	12
Конопелько А. В. Репродуктивний успіх представників роду <i>Malus</i> Mill. у просторово-часовій динаміці	15
Лісовець О.І., Уджмаджурідже В.Г. Інвазивні види в рослинному покриві парку ім. Ю. Гагарина (м. Дніпро)	18
Пацура І. М., Білик Я. Я., Білик М. В. Новостворені ландшафти в арборетумі бот саду НЛТУ України як реакція на виклики процесів урбанізації природи	21
Shevanova A. A., Bondarenko O. Yu. Invasive species in the urban landscape of the district center of the Odessa region (on the example of <i>M. Berezivka</i>)	23
Шуплат Т. І. Аналіз біолого-екологічного представництва лікарських рослин Музею народної архітектури і побуту ім. Климентія Шептицького у місті Львові	26

РОЗДІЛ 2 СТІЙКІСТЬ ТА АДАПТАЦІЙНІ РЕАКЦІЇ РОСЛИН НА
УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Іванько І. А., Голобородько К. К., Кулік А. Ф., Ніколаєва В. М. До розробки концепції управління екологічними функціями інтродукованих деревних видів в умовах урбоекосистем	29
---	----

РОЗДІЛ 3 ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНТРОДУКЦІЇ РОСЛИН

Бонюк З. Г., Ольшевський Д. О. Інтродукція дикорослих видів <i>Malus</i> Mill. (<i>Rosaceae</i>) у ботанічному саді ім. акад. О. В. Фоміна та використання в озелененні	32
Дідківська С. В. Екологічні аспекти інтродукції <i>Erica carnea</i> L.	35
Домницька І.Л., Лихолат Ю.В., Лихолат Т.Ю., Наумова Т.О.	38

**ІНВАЗИВНІ ВИДИ В РОСЛИННОМУ ПОКРИВІ ПАРКУ ІМ. Ю.
ГАГАРИНА (М. ДНІПРО)**

О. І. Лісовець, к.б.н., доцент, **В. Г. Уджмаджурідже**, здобувач вищої освіти
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
пр. Гагаріна, 72, м. Дніпро, 49010, Україна

Однією з актуальних проблем сьогодення, що загрожує збереженню біорізноманіття, є адвентизація і синантропізація рослинного покриву. Чужорідні види рослин стають компонентами екосистем і негативно впливають на місцеву біоту, що порушує рівновагу в біогеоценозах і негативно впливає на стан навколишнього середовища в цілому. В Україні чітко простежуються тенденції збільшення чисельності видів адвентивних рослин і розширення спектра їхніх місцезростань, прискорюються темпи занесення й поширення, підвищується ступінь натуралізації видів. За рівнем адвентизації флори Україна займає досить високе місце серед інших флор світу. Цьому сприяють природно-географічні чинники, які визначають поширення адвентивних видів (клімат, рельєф і характер натуральних фітоценозів), а також соціально-економічні умови (високий рівень урбанізації, структура аграрного виробництва, щільність автодоріг і залізниць тощо).

Зараз спонтанна фракція адвентивної флори України нараховує принаймні 14 % (830 видів) судинних. Враховуючи таку ситуацію, дослідниками в Україні були обґрунтовані і розроблені пріоритетні напрямки національної концепції з проблеми неаборигенних видів. Вони насамперед включають завдання створення наукової бази шляхом повної інвентаризації адвентивної фракції флори України, картування локалітетів, визначення статусу різних груп інвазійних видів, визначення причин і механізмів занесення адвентивних видів на територію країни.

У флорі Дніпропетровщини частка чужорідних видів складає близько 17 % (286 видів з 61 родини). Цьому сприяють такі регіональні фактори, як

складна геоморфологічна структура, сприятливі кліматичні умови та активне транспортно-комунікаційне сполучення. Роль адвентивних видів на Дніпропетровщині зростає і діагностує погіршення екологічної ситуації в регіоні.

Метою нашого дослідження було з'ясування особливостей розподілу адвентивних і інвазивних видів в парку ім. Ю. Гагаріна міста Дніпро, розташованого в межах ботанічного саду Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Видовий склад і проективне покриття рослин досліджували у травні 2021 року на чотирьох трансектах шириною 21 м і довжиною 45 м, поділених кожна на 105 майданчиків розміром по 3×3 м. Дві з трансект були закладені у частині парку, що піддалась реконструкції (зрідження чагарникового ярусу, улаштування місць для відпочинку і прогулянок), а інші дві – в натуралізованих умовах.

Результати досліджень показали, що в частині парку, яка піддалась реконструкції, дерева траплялися на 31,4 % облікових майданчиках, чагарниковий ярус не виражений. Видовий склад деревостану нараховує 12 видів, домінантами є біла акація (*Robinia pseudoacacia* L.) та клен звичайний (*Acer platanoides* L.). Видовий склад травостою нараховує 48 рослин з 24 родин, найчисельнішими серед яких є айстрові (Asteraceae) – 20,8 %, злакові (Poaceae) – 16,7 %, губоцвіті (Lamiaceae) і ранникові (Scrophulariaceae) – по 6,3 %. У трав'яному ярусі перевагу мають лісові та бур'янисті види: кінський часник (*Alliaria petiolata* (M.Bieb.) Cavara & Grande), гостриця лежача (*Asperugo procumbens* L.), чистотіл великий (*Chelidonium majus* L.), підмаренник чіпкий (*Galium aparine* L.), кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale* (L.) Weber ex F.H.Wigg), гравілат міський (*Geum urbanum* L.), зірочник середній (*Stellaria media* (L.) Vill.).

В натуралізованих умовах на досліджених ділянках парку трапляння дерев становить 29,5 %, чагарниковий ярус виявлений на 51,0 % облікових майданчиків з середньою щільністю 9,3 особини на майданчик. Видовий склад деревно-чагарникового ярусу нараховує 14 видів. В першому ярусі

переважають біла акація (*Robinia pseudoacacia*) та гледичія колюча (*Gleditsia triacanthos* L.), в другому – паростки клену звичайного (*Acer platanoides* L.). Під пологом дерев тут зафіксовано лише 38 видів вищих рослин, які відносяться до 22 родин. Найчисельнішими серед них є айстрові (Asteraceae) і злакові (Poaceae) – по 18,4 %, а також розові (Rosaceae) – 7,9 %. У трав'яному ярусі переважають лісові та бур'янисті види: кінський часник (*Alliaria petiolata*), буги́ла лісова (*Anthriscus sylvestris* (L.) Hoffm.), підмаренник чіпкий (*Galium aparine*), гравілат міський (*Geum urbanum* L.), тонконіг дібровний (*Poa nemoralis* L.), зірочник середній (*Stellaria media*), фіалка запашна (*Viola odorata* L.), гравілат міський (*Geum urbanum*), розрив-трава дрібноквіткова (*Impatiens parviflora* DC.), золотушник канадський (*Solidago canadensis* L.).

У флорі парку виявлені види-трансформери, що мають високий інвазивний статус і включені до «Чорного списку України». Для реконструйованої ділянки парку серед таких характерні з деревних рослин – біла акація (*Robinia pseudoacacia*), клен ясенелистий (*Acer negundo* L.), айлант найвищий (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle), з трав'яних – стенактис однорічний (*Phalacrologium annuum* (L.) Dumort.). Також вздовж стежок знайдено відносно новий для Дніпропетровщини адвентивний вид вероніка гостропильчата (*Veronica arguteserrata* Regel & Schmalh.), виявлений нами раніше в інших парках м. Дніпра.

В натуралізованій частині парку серед інвазійних видів-трансформерів в деревному ярусі представлені ті ж біла акація (*Robinia pseudoacacia*), клен ясенелистий (*Acer negundo* L.), в трав'яному – золотушник канадський (*Solidago canadensis*), злинка канадська (*Erigeron canadensis* L.) та розрив-трава дрібноквіткова (*Impatiens parviflora*).

Всього при весняному геоботанічному дослідженні на території парку ім. Ю. Гагаріна м. Дніпра виявлено 76 видів вищих рослин, 7 з яких (9,2 %) є видами-трансформерами і потенційно інвазивними. Вони потребують моніторингових спостережень і за необхідності – корегування чисельності популяцій.